

Trije bratje

(Belokranjska pripovedka)

Pod Gorjanci je živel osebenjak, ki je imel tri sinove, zemlje pa niti toliko, da bi glavo položil nanjo. K bogatemu vinogradniku je hodil v delo. Sedem let je delal, da si je prislužil sod vina. Dotlej je povsem ostarel in začutil, da mu prislužena vina ne bo treba piti. Zato je poklical predse svoje tri sinove in jim dejal:

»Sinovi moji, slab sem, čutim, da bom moral umreti. Težko sem živel, umrl bom lahko, saj nikomur nisem ničesar dolžan. Vse dneve svojega življenja sem se otepal z revščino, pa nimam danes nič velikega, kar naj bi vam zapustil v dobo. Pač pa imam sod vina, ki sem si ga prislužil pri bogatem vinogradniku. Le-tega vam zapuščam. Da pa se ne boste prepirali za zapuščino, kakor je to že stara navada, vam še povem: Tri čepe ima sod. Najstarejši naj pije od vrhnjega, drugi od srednjega, najmlajši pa od spodnjega čepa.«

To je še povedal oče svojim sinovom, potem je umrl.

Starejša brata sta se sporazumela, da si vino prihranita za praznik. Najmlajši pa, ki je bil bolj vinski, ni strpel; počenil je k sodu, potegnil iz njega spodnji čep ter se napil vina. Ko pa je poslej le vse dneve preždel pri sodu, sta se pričela starejša brata norčevati:

»Požrešnost ti taka, v težaških dneh se z vinom nacejaš, na praznik boš pa sline požiral...«

Dolgi vrsti težaških dni naposled sledi praznik. Starejša brata se vesela približata sodu in izpulita iz njega vsak svoj čep: v sodu je bila sama tema. Strahovita jeza ju opade. Navalita na najmlajšega bra-

ta in pričneta kričati, da ju je ukani. Potlej ga pretepetata in neusmiljeno naženeta iz bajte. Najstarejši še pograbi v naglici prazno majolico poleg sode in jo vrže za bežečim:

»Požrešnost ti taka, si vino popil, še črepinje vzemi seboj!«

Tako je postal najmlajši brat brezdomec. Zajokal je in se čudil, čemu neki sta ga starejša brata nadvila iz bajte, ko pa se njunih čepov vendar ni dotaknil, ampak je pil samo tako, kakor ga je bil počul pokojni oča. Ko se je izjokal, je pobral majolčine črepinje, jih povezal v robec in se napotil v mesto ob Kolpi, češ: »Da ne bodo ljudje opletali, da niti cule nimam, ko pa sem popotni.«

»Praznik je, k maši bi šel,« si je govoril in že je potrkal na vrata bogate krčme ob cesti ter zaprosil, naj mu spravijo culo, dokler se ne povrne iz cerkve.

Krčmarica pa je bila silno radovedna ženska. Uprla je roke vnic in povprašala: »I, kaj pa imaš v culi, da tako zvenkeče?«

»Eh, kaj bi pravil, mati,« je odvrnil najmlajši brat. »Stari turški cekini so v njej, če že hočete vedeti. Ampak v culo nikar ne pogledjte, da ne bodo črepinje postali...«

Tako je dejal in odšel v cerkev. Bogati krčmarici pa radovednost ni dala miru. Stopila je v izbo in odvezala culo. Groza grozanska, v culi so bile same črepinje. Prestrašena krčmarica se je silno bala jeze popotnega. Misleč, da ima opraviti s čarovnikom, je brž pobrala črepinje iz cule in vanjo natresla devet prgišč cekinov...

Kmalu se je vrnil najmlajši brat iz cerkve. »Pa srečno, mati,« je dejal, vzel svojo culo in krenil dalje po prašni cesti. Kaj kmalu je opazil, da nosi v culi cekine. Spotoma se je premislil in se vrnil proti očetovi bajti. Ko pa sta starejša brata videla, koliko bogastvo se drži najmlajšega, sta ga ljubeznivo sprejela, še na popito vino sta pozabila, le vanj sta silila s priliznjenim glasom:

»Ljubi bratec, kakšno pa si spet zarobil, da si si cekine pridobil?«

On pa, ne boji len, se jima brž zlaže: »V mestu ob Kolpi je grad za črepinje. Zatorej sem povezal črepinje majolike, ki sta jo bila davi vrgla za menoj v culo, se napotil v mesto in tamkaj zakričal sredi trga: Črepinje za cekine! In komaj sem se malo ozrl, že je pristopila k meni košata gospa. Jaz njej culo črepinj, ona meni culo cekinov. To je vse, kar vem povedati.«

Naslednjo uro že sta pohitela starejša brata po vasi in nabrala culo črepinj. Potlej sta se namahnila v mesto. Pred županovo hišo se ustavita in pričneta kričati na vse grlo:

»Črepinje za cekine!«

Takšnih norčij pa meščani niso prenesli. Navalili so na oba brata, da sta komaj umaknila pete in zbežala, odkoder sta bila prišla. Spoznala sta, da ju je najmlajši brat spet ukani. Zato sta ga doma vtaknila v vrečo, jo zavezala in postavila na breg Kolpe.

»Tako,« sta dejala, »za kazen boji do večera v tej vreči. Če oblubiš, da naju nikoli več ne ukaniš, te spustiva, če ne, te vrževa v reko. In sta odšla.

Tisti čas pa je prišel po cesti butorajski mesar. Čredo svinj je gonil pred seboj. Ko je zagledal, da se vreča giblje in da nekdo veka v njej, se je ustavil:

»Glej ga, šmenta, kdo je pa tebe zavezal v vrečo?«

»Meščani,« je odgovoril najmlajši brat kar tja v en dan.

»Pa zakaj neki?«

»Za župana me silijo.«

»Pa nočeš biti?«

»Nak.«

»Menjajva,« je predlagal butorajski mesar, ki se mu je bilo po županski častí kolcnilo. »Ti iz vreče in še čredo svinj ti dam, jaz pa v vrečo.«

Rečeno = storjeno. Najmlajši brat se izkobaca iz vreče in zaveže vanjo častihlepnega mesarja. Potem si vreže v grmu palico in nažene čredo

svinj prek reke. Komaj dospe s čredo do nasprotni breg, že sta se približala vreči starejša brata ter pričela kričati:

»Boš še ukani?«

Butorajskemu mesarju se je zdelo, da vprašujeta: Boš še županil?, zatorej je brž odgovoril: »Bom!«

Ničesar nista onadva odgovorila. Prijela sta vrečo in jo vrgla v reko. Komaj pa sta se dobro ozrla, sta zagledala na nasprotnem bregu najmlajšega brata s čredo svinj.

»No, ta ima pa zares srečo,« je najstarejši pošepetal srednjemu. »V vodo ga vržeš, on pa — tebi nič, meni nič — iz vode, preden bi do tri naštel, in še čredo svinj ima povrhu. Pa jaz sem istega očeta sin. Še jaz skočim v vodo pogledat, če je kaj svinj za naju.«

Kakor je rekel, tako je storil. Ko se je pričel potapljati, je krilil z roko nad vodo. Srednji brat pa je mislil, da njemu maha, češ, brž skoči za menoj, na dnu vode je svinj ko listja in travel In skočil je za njim v vodo. Oba sta utonila.

Najmlajši brat je poslej še dolgo živel v očetovi kajži. Cekinov in svinj je imel na preték. Odkar pa je umrl, je tudi kajža brez svinj in cekinov. — — —